

HAZINEDEN PARA YARDIMI YAPILMAK SURETILE YIYECEK
FIYATLARININ DÜŞÜRÜLMESİ (*)

Yazan:

A. C. PIGOU
King's College,
Cambridge

Çeviren:

Tahir AKTAN
Ekonomi Asistanı,
Ankara Üniversitesi

Harbe hemen tekaddüm eden yıllar içerisinde, İngiliz çiftçilerine, Devlet, birçok mühim gıda maddesi için, yılda 11,5 milyon sterline yaklaşan para yardımlarında (İstihsal Primi) bulunuyordu. (1) Bu para yardımlarından gaye, yabancı rekabetin sebep olduğu düşük fiyatlar karşısında çiftçilerin makul bir kâr elde etmesini ve makul miktarda bir istihsali idame eylemelerini temindi. Biz, bu Devlet yardımları ile burada meşgul olmayacağız.

Aynı zamanda, o yıllar zarfında, müstehlikler yardımı (İstihlâk Primi) diyebileceğimiz bazı yardımlar da yapılıyordu; bunlardan maksat, yardım mevzuu olan maddelerin bedelinin bir kısmını Hazineden karşılamak, ve bu suretle, müstehlikler için fiyatları düşük bir seviyede tutmaktı. Bunlar arasında, mesken yardımları ve ilk tahsilin tamamıyla parasız yapılmasını mümkün kılan yardım da, vardı. Normal zamanlarda, bu çeşit Devlet yardımları, umumî olarak, şu bir veya iki mülâhaza ile yapılabilir ve müdafaa edilebilir. Evvelâ, yardımlardan faydalanan kimselerle bu yardımları ödeyenler aynı zenginlikte oldukları halini ele alalım: bu takdirde dahi umumî iktisadî refah bakımından onları; muayyen bir satın alma gücü içinden (yardımlardan kendi paylarına düşenler de dahil olduğu halde), satın aldıkları türlü şeyler arasında kendi hallerine bırakıldıkları takdirde satın alabilecekleri şeylerden biraz farklı şeylere sarfiyat yaptırmaya teşvik etmek, arzuya şâyan olabilir. İnsanların istedikleri şeyler ile, istemeleri gereken şeyler arasında fark vardır. İlk bakışta, lüks meyhanelerden alınan vergilerle müzeler ve kon-

(*) — THE FOOD SUBSIDIES — The Economic Journal. No. 230, June 1948, Vol. LVIII.

(1) — Agricultural Register, 1938-39, s. 50.

ser salonlarına yapılacak yardımlar, içtimai refahı artırabilir. Üstelik, bazı faaliyetler onları idare edenlerin hesaba kattıkları gelir ve masrafların fevkinde bir fayda husule getirebileceği gibi, diğer bazı faaliyetler de zarar doğurabilir. Orman yetiştirme iklimi ıslâh etmek suretiyle bu neviden bir fayda husule getirebileceği gibi, alkollü içkiler satışı ise fazla polis istihdamını lüzumlu kılmakla bu çeşit bir zarar doğurabilir. Gerçekten, hangi faaliyetleri yardımlarla teşvik etmek gerektiği ve hele bunlara ne nisbetlerde yardımlarda bulunmak icabettiğini karşılaştırmak işi, pek büyük güçlükler doğurur. Ve iktidarda bulunan hükümetlerin kudretlerinin bu güçlükleri yenmeğe yetip yetmeyeceği meselesi, bizi, haklı olarak, tereddüde düşürebilir. Fakat, prensip meydandadır. İkinci olarak, daha ziyade fakir halkın istihlâk ettiği maddelere yapılan ve bilhassa varlıklı kimselerin verdiği vergiler hâsılatından ödenen Devlet yardımlarını ele alalım: bunlar, satın alma gücünü varlıklı kimselerden fakirlere nakil hususunda bir vasıta olarak kullanılabilir. 3 Mayıs 1947 tarihli The Economist dergisinde neşredilen bir hesaba göre bugün esas gıda maddelerine sarfedilen her 5 s. 3 d. e Devlet para yardımları vasıtasıyla haftada bu şekilde 2s. 3d. ilâve edilmektedir; bunu karşılayacak para da mükellefleri tarafından ödemekte oldukları vergi ile mütenasip olarak temin edilmektedir. Şüphesiz bu para yardımları, varlıklı olanlardan varlıksız kimselere bir gelir nakli husule getirmektedir; geri kalan ise, Maliye Bakanının kontrolü altında, aynı kimselerin sağ ceplerinden sol ceplerine bir aktarmadan başka birşey değildir. Bu iki tip ameliyeden herbirine düşen miktar ile onlarla ilgili diğer istatistik tafsilâtını bilmek meraklı birşey olurdu; fakat biz şimdilik bunları bilmiyoruz.

Harbin ilk safhalarında, gündelikle çalışanların satın alabilecekleri malla ifade edilen hakikî ücretleri düşecek olursa ciddi iş ihtilâfları doğacağından, ve bu sebepten, harp gayretlerine zarar vereceğinden korkuyordu. Devlet masraflarının artması ile beraber, gıda fiyatları da dahil olmak üzere, bütün fiyatlar yükselmeğe başladı, bu suretle işçilerin hakikî ücretleri de tehlikeye düşüyordu. Başlıca gıda maddelerimizin büyük bir kısmı dışarıdan getirildiği için, sırf kanunla azamî fiyatları tesbit etmek suretiyle fiyatların yükselmesinin önüne geçmek imkânı yoktu; çünkü bu, gıda maddelerinin ithâline engel olacaktı. Bundan dolayı, eğer fiyatlar aşağı tutulmak isteniyorsa, mecburî olarak, bunun Devlet yardımları ile yapılması gerekiyordu. Bu yardımlar olmasa idi işçilerin hakikî ücretlerini idame etmek ancak nakdî ücretlerin artırılması yoluyla mümkün olurdu. Harp bütün şiddetiyle devam ettiği sırada hemen hemen bütün iş görebilecek kimselerin iş bulacakları muhakkak

olduğu cihetle, ilk bakışta, Devlet Hazinesinden para yardımı yapılması usulü ile nakdî ücretlerin artırılması usulü, hakikî ücretleri idame hususunda aralarından biri seçilmesi gereken iki yol teşkil ediyordu. Ya nakdî ücretleri bir miktar artırmak veya Devletçe ücretlilerin satın aldıkları eşyanın bedelinin bir kısmını karşılamak üzere aynı miktarda para ödemek icabediyordu. Mamafih, bu iki hal tarzı gerçekte aynı kıymeti haiz değildir. Devlet yardımı usulünde yardım harici yiyecek fiyatlarındaki muayyen bir artma karşısında her sene x sterlinlik sabit bir para yardımı kâfi gelecekti. Fakat diğer ikinci tarzda, yani nakdî ücretler artırıldığı takdirde, bu, bütün fiyatların da yükselmesine sebep olacaktı, bundan dolayı da hakikî ücre hadlerini bir kararda tutabilmek için nakdî ücretlerin de tekrar yükseltilmesi zarurî olacaktı; ve hâdise aynı suretle tekerrür edeceğinden fâsit bir daireye girilecek, hakikî ücretleri muhafaza etmek bir türlü mümkün olmayacaktı. Şurası açıktır ki, gerek Devlet yardımlarında gerek nakdî ücretlere yapılan ilâvelerde yeniden para çıkarılması icabetmekle beraber, yardım usulünde para çıkarılması zarureti, öteki usuldekinden daha azdır. Devlet yardımı usulü tercih edildiği takdirde para olarak ifade edilen gelirler, daha az genişliyecektir. Devlet yardımı ne kadar artarsa enflasyon o kadar azalacaktır. Şüphesiz ki, eğer Devlet yardımları nakdî ücretleri artırma taleplerini tahdide muvaffak olamazsa ve bu gibi artmalara bir çare değil bir ilâve haline gelirse, enflasyona karşı bir tedbir olarak, tesirleri, zayıflar ve hat-tâ tamamıyla ortadan kalkabilir. Mamafih, bunun olmayacağı zannedilmiş ve bu ümitle Devlet yardımları ihdas edilmişti. Bu yardımlar, yardım görmiyen mühim gıda maddelerinin fiyatlarına maakûsen mütenasip olarak değişecek, böylece, bu maddelerin fiyatları müstehlikler için hemen hemen müstekar kalacaktı.

Sonradan da görüldüğü üzere, gıda fiyatları, muvaffakiyetle sabit tutulabildi. 1940 da 1938 vasatından % 20 kadar yükselmiş olan geçim endeksindeki yiyecek masrafları, o zamandan beri, hemen hemen tamamıyla sabit kalmıştır ve geçen Haziranda endeks terkedilinceye kadar değişmemiştir. Bu değişmezliği mümkün kılan yardımların miktarı şimdi yılda 400 milyon sterline yaklaşıyor, bu da, gelir vergisi hasulâtının aşağı yukarı beşte ikisine muadildir. Bununla beraber, nakdî ücret hâd-leri sabit kalmamıştır. Bunlar 1938 seviyesine nisbetle 1940 da % 12 kadar, 1947 Haziranında ise % 75 e kadar yükselmiştir. Görünüşe nazaran bu pek de iyi bir netice değildir. Çünkü para yardımları nakdî ücretlerin yükselmesine mâni olamamıştır. Bununla beraber, ücretlerin yükselmesini ve enflasyon fâsit dairesini mahdut bir ölçüde alkoymuştur.

Bunu ne dereceye kadar yapabilmişlerdir, kesin olarak tayin etmek imkânsızdır. Fakat aşağıdaki hâdiseler durumu aydınlatmaktadır. Gergi Birinci Dünya Harbinde buğdaya mühimce bir prim verilmiş (bu prim 1920 yılı sonunda kaldırıldı), ve harp bittikten sonra yarı tesadüfî bir surette şekere de önemli bir prim tatbik edilmiş ise de (2), geçim masraflarını müstekar kılacak hiçbir ciddi teşebbüs yapılmamıştı. 1919 sonunda nakdî ücretler 1913 yılındakine nisbetle % 128, geçmiş endeksindeki yiyecek unsuru ise % 130 yükselmışti; 1920 nin sonunda bu rakamlar, % 179 ve % 171 e çıkmışlardı. Enflasyon hareketi, o zaman, bu seferkine nisbetle, çok daha geniş idi. Diğer taraftan, hakikî ücretler (kinakdî ücretlerin geçim endeksine taksimi ile bulunur) bu sefer % 45 yükseldiği halde, geçen harpte hemen hemen hiç değişmemiştir. O halde Devlet yardımlarının enflasyon hareketini ehemmiyetli bir surette kösteklediği ve aynı zamanda hakikî ücretlerin artışında bir âmil olduğu neticesini çıkarabilir miyiz?

Mamafih, bütün bunlar, şimdi bu yardımlar için ne yapmamız gerektiği meselesini halletmek için ancak bir hazırlık teşkil eder. Bana kalırsa, bugün, normal barış zamanlarında esas gıda maddelerine Devlet tarafından genel olarak prim verilmesinin - buraya kısmî Devlet yardımlarını, meselâ mektep talebelerine verilen süte prim tatbik olunmasını dahil etmiyorum - arzuya şayan olmadığı hakkında fikir birliği vardır. Bu umumî primler iki sebepten dolayı arzu edilmiyorlar. Evvelâ, eğer nisbeten zengin halktan, nisbeten fakir halka meselâ şu miktar bir paranın nakline karar verilecek olursa, bu paranın, alıcılar arasında satın aldıkları esas gıda maddeleri nisbetinde taksim edilmesi, son derece israfli olur. Çünkü satın alınan esas gıda maddeleri miktarı onların nisbî ihtiyaçlarını iyice göstermez. Eğer bu para meselâ çocuk yardımlarının artırılmasına, ihtiyarlık tekaüdiyesine zamlar yapılmasına, hastalara yardım ödeneklerine ilâvelerde bulunulmasına tahsis edilse, çok daha faydalı olabilir. İkinci olarak, normal şartlar altında, bütün esas gıda maddeleri oldukça bol ve vesikâ usulü de ortada yok iken, bu yiyecek maddelerine Devletçe prim verilmesi; istihsal kuvvetini, zarurî olarak, bu maddelerin istihsaline doğru sevkedecektir. Bu götürme, ferde yuvarında sözü geçen nakilden sonraki satın alma kudretini serbestçe kullanma hakkı verildiği takdirde (yani Devletin iki türlü masraf arasında bitaraf kalması halinde) hasıl olacak istihsal kuvveti naklinden daha fazla olacaktır; halbuki bu çeşit bir istihsal kuvveti naklinin sosyal

(2) — Karşılaştırmız: Beveridge, British Food Control, s. 229 ve 301.

bakımdan arzu edilir birşey olduğunu düşünmek için ortada bir sebep yoktur. Mademki esas gıda maddelerinin büyük bir kısmı memlekete dışarıdan ithal edilmektedir ve belki de gittikçe daha pahalıya malolmaktadır, o halde istihsal kuvvetlerinin aksi istikamete sevk edilmesi bile müdafaa edilebilir. Bu mülâhazalar kesindir. Normal zamanlarda, başlıca gıda maddelerinin müstehliklere maliyetten aşağı bir fiyatla satılabilmesi için Hazineden para yardımı yapılmamalıdır. Bu hususta ciddi hiçbir şüphe ileri sürülemez. Fakat, normal zamanlarda yaşamıyoruz ve bugün fiilen harbin mirası olarak büyük miktarda gıda yardımları yapılmaktadır. Bunların normal zamanlar için elverişli olmadığını söylemek kolaydır; fakat, şimdi onları ne yapmamız gerektiğini kararlaştırmak çok güçtür.

Mamafih, gerçekte bir durum meseleyi biraz kolaylaştırıyor. Yukarıda gördüğümüz gibi, normal şartlar altında, Devlet yardımları, satın alma kudretini bir kısım halktan diğer kısım halka nakletmekle kalmayıp, aynı zamanda, üzerinde Devlet yardımı olan bir takım maddelere imtiyazlı bir durum veriyor; ve bu suretle bir adam (yardımlar dolayısıyla kendisine verilen de dahil olmak üzere), muayyen bir satın alma kuvveti toplamından bu hususî maddelere parasını daha fazla harcamaya, ve bu yüzden, onlardan daha çok satın almaya, teşvik ediliyor. Bununla beraber, bugün, yardım mevzuu olan başlıca gıda maddeleri, gayet sıkı bir vesika usulüne tâbidir. Bu hususta istatistiklere dayanan bir delil mevcut olmamakla beraber, umumî bir kanaata göre, hemen hemen herkes, kendisine vesika ile satın alma müsaadesi verilen miktarın tamamını satın almaktadır. Vesika ile verilen miktarlar da pek az olduğuna göre, Devlet yardımları kaldırıldığı takdirde husule gelmesi muhtemel büyük bir fiyat yükselişi bile, halkı, bunu yapmaktan menedemeyecektir. Sonra, böyle bir fiyat artışı ancak onları başka türlü masraflardan tasarruf etmeye sevkedecektir. Binaenaleyh, vesika sistemi şimdiki gibi büyük ölçüde devam ettiği müddetçe, türlü istihlâk şekilleri arasında Devlet yardımlarının bazı istihlâk neveleri lehine ihdas ettiği ayırıcı tesir, ihtimal ki pek ehemmiyetsiz olacaktır. Bu itibarla, para yardımları, satın alma gücünü bir kısım insanlardan diğer bir kısım insanlara nakleden bir kanaldan başka birşey telâkki edilmemelidir.

Eğer bunlar kaldırılacak olursa, evvelce yardım gören esaslı gıda maddelerinin fiyatları yardımın kaldırıldığı sırada düşmediği takdirde, aile efradı çok olan fakir insanların veya yaşlıların çok ızdırıp çekeceği aşikârdır. Bunun için, onlara, meselâ çocuk yardımları, yaşlılık tekaüdiyeleri mevzularında tazminat vermek lüzumunda herkes müttefiktir.

Aynı zamanda, Devlet yardımlarının birden değil, tedricen kaldırılmaları da gerekir. Bu anlaşıldığı ve nazarı itibare alındığı takdirde, kaldırmanın leh ve aleyhine şimdi ne söyleyebiliriz?

Bu meseleyi hallederken karşılaşılabilecek başlıca müşkül, yardımlar kaldırıldıktan sonra görülecek olan, siyasi veya diğer mahiyette reaksiyonlardır. Reaksiyonlar önceden kat'i olarak kestirilemeyeceği için, bunların alacakları şekle göre para yardımını kaldırmak arzuya şayan olabilir veya olmayabilir. Binaenaleyh, meseleyi her iki faraziyeğe göre incelemeliyiz; ve işi sıkı tutarsak birçok diğer şıklar hesaba katılmalıdır. Mamafih, ben; veri (muta) olarak iki hususu ele alacağım: (a) — Mühim gıda maddelerinden müsaade edilmiş miktarları artırmak, daha bir müddet için, mümkün olmayacaktır, (3) (b) — dolar-sterlin kambiyo rayici bugünkü seviyede tutulacaktır. Bu esaslar üzerine istinaden, aşağıdaki şekilde devam edeceğim: ilkin, eğer gıda maddeleri üzerindeki yardımlar kaldırılacak olursa vergi gelirin bugünkü seviyede kalmayıp hemen hemen kaldırılacak para yardımlarına muadil miktarda tenzil edileceğini farzedeceğim. Bu faraziyeğe dayanarak, yardımların kaldırılması lehine: 1 — Yardımların kesilmesine karşı bir reaksiyon olarak nakdi ücret hâdlerinin artırılmayacağı faraziyesi üzerine, 2 — Kesintileri telâfi etmek için nakdi ücretlerin artırılması faraziyesi üzerine, ileri sürülen mütalâaları tetkik edeceğim. Sonra, yardımların kesilmesi halinde vergi hasılatının bugünkü seviyesinde muhafaza edilerek bu suretle yardımlarda yapılan tasarrufların bütçe gelir fazlasına ilâve edildiğini farzedeceğim; ve bu faraziye üzerine ben demin ayırdettiğimiz iki hipotezin ne gibi neticeler doğuracağını gözden geçireceğim.

İlkin, farzedelim ki, gıda maddeleri için Devlet yardımları kaldırılacak olursa, tasarruf edilen paralar, vergileri hafifletmeye tahsis edilecektir. Bu takdirde hakikî ücretlerin üzerinde bunun tesiri görülmeyeceğini kabul ederek, para yardımlarından kurtulma lehine ne söyleyebiliriz? Satın alma gücünün hâli-vakti yerinde olanlardan iyi olmayınlara nakli, ilk bakışta, âdilânedir; zira, zengin bir adamdan 1 sterlinin alınması kendisine pek dokunmadığı halde, fakir bir adamın gelirine 1

(3) — Umumi durum kötüleşip, bugün herkese vesika ile verilen esas gıdalara yetecek miktarda dışarıdan mal satın alamıyacak bir hale gelirsek, bu miktarların azaltılması zarureti hasil olacaktır. Miktarın aynı bırakılıp, neticede hasil olacak eksikliğin, fakir halkı fiyatların yüksekliği yüzünden hisselerine düşen miktardan daha az satın almaya zorlamak suretiyle telâfi edilmesi gerektiğini, kimse iddia edecek değildir.

sterlin ilâvesi onun için daha tatmin edicidir. Bundan dolayı, naklin bir neticesi olarak, hakikî gelir toplamı zarar görmediği takdirde, ihtimal ki netice iyi olacaktır. Fakat buradaki *zarar görmediği takdirde* kaydı pek mühimdir. Çünkü bu sefer büyük gelir kaynaklarına olan mühim ihtiyaç karşısında çalışmaya ve teşebbüse kuvvetli engeller yaratmıyacak vergiler bulunması çok güçleşecektir. Gerek orta gerek yüksek gelirlere tatbik olunan şiddetli müterakki bir gelir vergisinin çalışmaya ve teşebbüse engel olduğunu düşünenler çoktur. Hali-vakti yerinde olanlardan olmayanlara satın alma gücü nakletmek için para bulma işi, ihtimal ki, bugünkü şartlar altında, dolayısıyla daha müsavi şekilde dağıtmaya çalıştığımız millî gelirin miktarını, oldukça küçültecektir. Üstelik, bu çeşit tesir, gittikçe artabilir. Çünkü millî gelir azaldıkça primler vasıtasıyla eskisi kadar paranın zenginlerden alınıp fakirlere verilmesi takdirinde millî gelirin gittikçe daha büyük bir yüzdesinin vergi olarak alınması neticesi hâsıl olabilir, ki bu da çalışmayı ve teşebbüsü daha fazla körletir. Bu düşünceler, nakillerin bugünkü seviyesini idame lehinde ilk bakışta verilecek hükmü, geniş ölçüde, ortadan kaldırmaya kâfidir. Birinci Dünya Harbinde, ve onun hemen akabinde, hakikî ücret hadleri ortalama olarak hemen tamamiyle aynı kaldığı halde, bu sefer (istatistikler hakikatlerin bâriz bir tablosunu veriyorsa), 1938 e nisbetle, en aşağı % 45 yükselmiş olması keyfiyetini de ayrıca belirtmek gerektir. Bu rakam, şüphesiz, birçok maddelerin kalitesinin bozulmuş olmasını, vesika ile dağıtma sisteminin mucip olduğu rahatsızlıkları, mağaza önlerinde sıra beklemeleri vesaireyi hesaba katmamaktadır. Bununla beraber, umumiyetle, ücret alan kimselerin ve ihtimal ki fakir sınıfların durumlarını ortalama bir hesaplama ve *mutlak* mânada düzelttiklerini gösterir; fakat, bilhassa vergiler gözönünde bulundurulduğu zaman, daha zengin olanlarla kıyaslandıkları takdirde, bunların durumlarını *nisbî* olarak son derece eyileştirdiklerinde hiçbir şüphe yoktur. Harp-zamanında elde edilen bu pay artışı, geniş ölçüde, Amerikan Ödünç Verme ve Kiralama Kanunu sayesinde mümkün olduğu cihetle, bugünkü güç şartlar altında, mantıkan, *dokunulamaz* telâkki olunamazlar. Esas gıda maddeleri üzerine müstehlik yardımlarının normal şartlara uygun olmadığına karar vermiştik. Bundan dolayı, onları kaldırma işine mutlâka birgün başlanmalıdır. Bu gıda maddelerinin ithâl fiyatları yükselmekte devam edecek olurlarsa, sadece yardımı artırmaktan iktinap etmekle kalmayıp, aynı zamanda, bunları derhal müteâdil bir şekilde azaltmağa başlamak, daha akıllıca bir hareket olmayacak mıdır?

Biz, bunu, eğer yardımlarda bir kısma yapılırsa nakdî ücretlerin de

buna karşılık olarak yükseltilmeyeceği faraziyesine dayanarak söylüyoruz. O halde, ya nakdî ücretler yükseltilecek olurlarsa? Bu takdirde, yardımların kaldırılması gene de vergilerin azaltılmasına ve onların çalışmaya ve teşebbüse engel olma tesirlerini hafifletecek şekilde tâdiline imkân verecektir. Fakat bu faydasına karşı, bugünkü şartlar altında, pek mühim olan bir mahzuru da olacaktır. Çünkü nakdî ücretlerdeki her yükseliş (istihsalde onunla beraber giden bir yükseliş olmadıkça) memleket dahilinde istihsal edilen malların fiyatlarını yükseltecektir; ve bunun neticesi olarak meydana gelecek ikinci derecede ücret artışları, şu veya bu şekilde önlenecek olsalar bile, fiyat yükselişi, dolar-sterlin kambiyo nisbetleri sabit kalmak şartıyla, ihracatımızı mutlaka engelliyecektir; bu suretle de ticaret muvazenemizde aleyhimize olan boşluğu kapama işini daha ziyade güçleştirecektir. Bu düşünce, ithalât ve ihracat farkını kapatmak için yaptığımız gayret ve mücadele devam ettiği müddetçe Devlet yardımlarının olduğu gibi kalması lehine kuvvetli bir delil teşkil eder.

Fakat bir ihtimali henüz tetkik etmedik: bu da Devlet yardımlarının kaldırılmasıyla elde edilecek tasarrufların vergileri hafifletmek için kullanılacak yerde, bir bütçe fazlası yaratmak gayesiyle kullanılması hâlidir. Nakdî ücretlerin Devlet yardımlarında yapılacak indirmeyi karşılayacak şekilde yükselmediğini farzederek, bu siyaset, vergi sisteminin çalışmayı ve teşebbüsü engelleyici tesirini azaltmamakla beraber, hiç şüphesiz, enflasyonu oldukça hafifletici bir tesir yapacaktır. Gıda maddeleri satın almak için daha fazla para harcayacak olan halkın elinde, futbolda bahse tutuşma vesaire gibi memleket içindeki istihlâkler için, daha az para kalacaktır. Bundan dolayı, bu şeyleri temin için çalışmaya daha az teşvik olacak ve bu iş gücü ihracat için çalışan sanayiye daha kolaylıkla akacaktır. Bu mahrumiyete katlanma gayretlerinin neticesi, hiç olmazsa kısa bir müddet nazarı itibare alındığı takdirde, Devlet yardımlarını kesip yapılacak tasarrufları vergiden hafifletmekte kullanmaktan daha iyi olabilir. Fakat, eğer nakdî ücretler, kesintilere karşı bir reaksiyon olarak yükselecek olurlarsa, enflasyonu azaltıcı bir tesir olmayacak ve hiçbir fayda da elde edilmeyecektir; bilâkis, evvelce izahına çalıştığımız, gündeliklerle fiyatların birbirini üzerine olan mütezayit tesirleri, gözönünde tutulacak olurlarsa, belki de bazı kayıplara uğranılacaktır.

Demek oluyor ki, yardımları kesmekten hâsıl olacak tasarruflar ister bütçe fazlasını artırmakta, ister çalışma ve teşebbüse engeller çıkaran vergileri indirmek ve tâdil etmekte kullanılsınlar, para yardımlarını kaldırmak veya kaldırmamak hususunda verilecek karar, bu tedbirin bu-

gün için nakdî ücretler üzerinde ne çeşit bir reaksiyon hasıl edeceği keyfiyetine bağlıdır. Burada, siyaset ile iktisat, birbiriyle çok yakından alâkalıdır. Sendikalar hükümetle bir anlaşmaya varıp gıda maddelerine yapılan yardımlarda kabul edilecek indirmelerin nakdî ücretleri artırma taleplerini intaç etmiyeceği hususunda mutabık kalmazlarsa, hemen hemen hiç şüphe yoktur ki, onlar bu artırmayı isteyecekler ve geniş ölçüde elde edeceklerdir. Ödeme muvazenemizin doğurduğu güçlüklerin bas-kısı altında, ihtimal, bu çeşit bir anlaşma yapılabilir. Fakat henüz bu hususta bir işaret görülmüyor. Gaye, bu olmalıdır. Bu anlaşmayı yapabilirsek, hemen Devlet yardımlarını kesmeye başlayalım; yapamazsak, şimdilik onları oldukları gibi bırakalım.